

Указ), підпункти 9.12.1, 9.12.2 п. 9.12 ст. 9 Закону № 889-IV та ст. 13 Декрету.

Так, у доданій до заяви ухвалі суду касаційної інстанції викладено висновок про те, що платник єдиного податку, перевищивши у I кварталі 2008 р. обсяг виручки, встановлений Указом, повинен лише з наступного кварталу перейти на загальну систему оподаткування, оскільки протягом одного і того ж періоду він не може бути одночасно і платником податку з доходів фізичних осіб.

У справі, що розглядається, Вищий адміністративний суд України послався на те, що при перевищенні обсягу виручки, встановленої Указом, платник єдиного податку суму такого перевищення повинен оподатковувати на загальних підставах.

Аналіз наведених судових рішень суду касаційної інстанції дає підстави вважати, що він неоднаково застосував одні й ті самі норми матеріального права у подібних правовідносинах, при цьому у справі, що розглядається, — правильно.

Спеціальним законодавством, зокрема Указом, запроваджено спеціальний режим оподаткування, обліку та звітності, спрямований на підтримку суб'єктів малого підприємництва. За змістом ст. 1 зазначеного Указу єдиний податок сплачується виключно з доходів, одержаних фізичною особою-суб'єктом підприємницької діяльності з додержанням вимог Указу, зокрема, якщо виручка платника єдиного податку за рік не перевищує 500 тис. грн. Згідно зі ст. 5 Указу у разі порушення вимог, установлених ст. 1 цього Указу, платник єдиного податку повинен перейти на загальну систему оподаткування, обліку та звітності, починаючи з наступного звітного періоду (кварталу).

У той же час Указ не містить положень, які б регулювали питання оподаткування сум, що перевищують граничний обсяг виручки, встановлений законодавцем.

За таких обставин оподаткування доходів, отриманих платником єдиного податку з порушенням умов перебування на спрощеній системі оподаткування, повинно здійснюватися із застосуванням правил загальної системи оподаткування, врегульованих, зокрема, Законом № 889-IV, з урахуванням загальних принципів оподаткування, закріплених Конституцією України та Законом від 25 червня 1991 р. № 1251-XII «Про систему оподаткування» (чинним на час виникнення спірних правовідносин), якими встановлювалися засади податкових відносин в Україні.

У справі, що розглядається, суди правильно визначили необхідність застосування приписів Закону № 889-IV щодо доходів ФОП Костюкової Н.А., отриманих у I кварталі 2008 р., які перевищують граничні обсяги виручки від здійснення підприємницької діяльності, встановлені Указом.

Ураховуючи наведене, Вищий адміністративний суд України у справі, що розглядається, правильно застосував норми матеріального права.

Згідно з ч. 1 ст. 244 КАС Верховний Суд України відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися.

Керуючись статтями 241, 244 КАС, Верховний Суд України **п о с т а н о в и в:**

У задоволенні заяви ФОП Костюкової Н.А. відмовити.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.

РІШЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

Підстав для розірвання генеральної угоди щодо фінансування довгострокової програми з розвитку діяльності позичальника та кредитних договорів немає, якщо заінтересована сторона не довела наявності одночасно чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК України

ПОСТАНОВА

Верховного Суду України від 23 травня 2011 р.
(в и т я з)

У 2009 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Тімекс» (далі — ТОВ) заявило позов до відкритого акціонерного товариства «Дер-

жавний експортно-імпорتنний банк України», правонаступником якого є публічне акціонерне товариство «Державний експортно-імпорт-

ний банк України» (далі — ПАТ), в особі філії ПАТ у м. Харкові, треті особи — приватна фірма «Яна», Ш.В., Ш.О., з урахуванням уточнених позовних вимог, про розірвання генеральної угоди від 27 березня 2007 р. № 6807N4 та кредитних договорів від 27 березня 2007 р. № 6807K17, від 6 жовтня 2008 р. № 68608K21, укладених ТОВ з ПАТ.

Водночас позивач просив суд визнати як наслідок розірвання кредитних договорів виплату заборгованості за кредитними договорами у гривнях (виходячи з курсу української гривні до іноземної валюти на дату укладення відповідних договорів) рівними частинами щомісячно протягом 10 років.

На обґрунтування позову ТОВ зазначило, що протягом дії оскаржуваних договорів через економічну кризу істотно змінилися обставини, якими сторони керувалися при укладенні договорів, а саме — відбулася зміна курсу української гривні до долара США, чого не могли передбачити сторони. На думку позивача, зважаючи на це та враховуючи положення ст. 652 ЦК, договори мають бути розірвані.

Рішенням Господарського суду Харківської області від 24 грудня 2009 р. позов задоволено частково: розірвано генеральну угоду від 27 березня 2007 р. № 6807N4, кредитні договори від 27 березня 2007 р. № 6807K17, від 6 жовтня 2008 р. № 68608K21; визначено наслідком розірвання договорів, виходячи із необхідності справедливого розподілу між сторонами витрат, понесених ними у зв'язку з виконанням цих договорів, виплату ТОВ на користь ПАТ заборгованості за кредитною угодою від 27 березня 2007 р. № 6807K17 у сумі 1 млн 375 тис. 512 доларів США, що складається з кредиту, відсотків, комісії за управління та пені, а також заборгованості за кредитною угодою від 6 жовтня 2008 р. № 68608K21 у сумі 302 тис. 110 доларів США, що складається з кредиту, простроченого боргу за кредитом, відсотків, комісії за управління і пені. В іншій частині позовних вимог суд відмовив.

Господарський суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що позивач дотримався встановленого ст. 188 ГК порядку зміни та розірвання господарських договорів та довів у суді те, що відбулась істотна зміна обставин, з настанням якої закон пов'язує можливість розірвання укладених угод.

Харківський апеляційний господарський суд постановою від 9 серпня 2010 р. рішення Господарського суду Харківської області від 24 грудня 2009 р. скасував у частині задоволення позовних

вимог, прийняв нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог, в іншій частині рішення залишив без змін.

Апеляційний господарський суд виходив з того, що позивач не довів сукупності всіх обставин, передбачених ч. 2 ст. 652 ЦК, для розірвання спірних договорів.

Вищий господарський суд України постановою від 15 грудня 2010 р. постанову Харківського апеляційного господарського суду від 9 серпня 2010 р. скасував, рішення Господарського суду Харківської області від 24 грудня 2009 р. залишив без змін. В основу постанови касаційного суду покладені висновки господарського суду першої інстанції про наявність умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, для розірвання оскаржуваних генеральної угоди та кредитних договорів.

ПАТ в особі його філії у м. Харкові в порядку ст. 111¹⁹ ГПК подало заяву про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 15 грудня 2010 р. у справі № 53/325-09 на підставі неоднакового застосування судом касаційної інстанції статей 651, 652 ЦК у правовідносинах з розірвання генеральної угоди та кредитних договорів, зокрема у зв'язку з істотною зміною обставин.

На обґрунтування заяви додано копії постанов Вищого господарського суду України від 2 грудня 2010 р. у справі № 7/169, від 26 липня 2011 р. у справі № 5/36, у яких висловлена правова позиція про те, що настання фінансової світової кризи не є істотною зміною обставин, оскільки економічна криза має загальний характер і стосується обох договірних сторін. За наявності одночасно чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, договір може бути розірвано. Водночас заявник подав копії рішень, прийнятих Верховним Судом України, від 26 липня 2010 р. у справі № 6-3821св10, від 22 вересня 2010 р. у справі № 6-25666св10, в яких висловлені аналогічні правові позиції.

Вищий господарський суд України ухвалою від 13 квітня 2011 р. у справі № 53/325-09 вирішив питання про допуск справи до провадження для перегляду Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 15 грудня 2010 р.

Верховний Суд України ухвалами від 28 квітня 2011 р.: відкрив провадження у справі з перегляду постанови Вищого господарського суду України від 15 грудня 2010 р.; витребував матеріали справи; доручив голові Науково-консультативної ради при Верховному Суді України разом із відповідними фахівцями цієї ради підготувати

науковий висновок щодо неоднакового застосування судом касаційної інстанції статей 651, 652 ЦК у правовідносинах із розірвання договорів, зокрема у зв'язку з істотною зміною обставин; визначив Міністерство юстиції України органом державної влади, представники якого можуть дати пояснення в суді щодо суті правового регулювання статей 651, 652 ЦК у правовідносинах із розірвання договорів, зокрема у зв'язку з істотною зміною обставин.

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення представників сторін, дослідивши доводи ПАТ, Верховний Суд України дійшов висновку, що заява підлягає задоволенню з таких підстав.

Господарські суди встановили, що відповідно до умов генеральної угоди № 6807N4, укладеної 27 березня 2007 р. між ТОВ і ПАТ, відповідач взяв зобов'язання проводити кредитні операції (надання кредитів, банківських гарантій, врахування, авалування векселів та ін.).

Відповідно до умов укладеного 27 березня 2007 р. у рамках генеральної угоди кредитного договору № 6807K17, ТОВ було відкрито мультивалютну кредитну лінію з встановленим лімітом 1 млн 500 тис. доларів США.

Додатковою угодою від 4 липня 2007 р. № 6807K17-1 до кредитного договору від 27 березня 2007 р. № 6807K17 збільшено суму кредитних коштів, наданих ТОВ, до 2 млн 100 тис. доларів США.

6 жовтня 2008 р. у рамках генеральної угоди укладено кредитний договір № 68608K21, відповідно до умов якого ПАТ надав ТОВ кошти в розмірі 300 тис. доларів США.

Водночас господарські суди встановили, що ТОВ неодноразово зверталось до ПАТ листами від 4 грудня 2008 р., 30 грудня 2008 р. та 26 січня 2009 р. із пропозиціями щодо зміни умов кредитних договорів, але ПАТ не надало відповіді, тому ТОВ подало до суду позов про розірвання укладених генеральної угоди та кредитних договорів.

Отже, предметом спору між сторонами у справі є дострокове розірвання генеральної угоди та кредитних договорів на підставі ст. 652 ЦК.

Частиною 1 ст. 652 ЦК передбачено, що у разі істотної зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору, договір може бути змінений або розірваний за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання.

Частиною 2 ст. 652 ЦК встановлено, якщо сторони не досягли згоди щодо приведення договору у відповідність з обставинами, які істотно змінились, або щодо його розірвання, договір

може бути розірваний, а з підстав, встановлених ч. 4 цієї статті, — змінений за рішенням суду на вимогу заінтересованої сторони за наявності одночасно таких умов: 1) в момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин не настане; 2) зміна обставин зумовлена причинами, які заінтересована сторона не могла усунути після їх виникнення при всій турботливості та обачності, які від неї вимагалися; 3) виконання договору порушило б співвідношення майнових інтересів сторін і позбавило б заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала при укладенні договору; 4) із суті договору або звичаїв ділового обороту не впливає, що ризик зміни обставин несе заінтересована сторона.

Таким чином, закон пов'язує можливість розірвання договору не з наявністю істотної зміни обставин, а з наявністю чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, при істотній зміні обставин.

Господарський суд першої інстанції, вказуючи, що з настанням фінансової кризи виконання сторонами генеральної угоди та кредитних договорів призвело до порушення майнових інтересів позивача, який був заінтересований в укладенні кредитних договорів, і позбавило його того, на що він розраховував, та, зазначаючи наявність одночасно чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, для розірвання спірних угод, не навів доказів у розумінні ст. 33 ГПК, що підтверджували б ці обставини й визначені законом умови.

Апеляційний господарський суд не встановив обставин, які б підтверджували наявність одночасно чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, для розірвання генеральної угоди та кредитних договорів.

Таким чином, господарський суд першої інстанції, з висновком якого погодився суд касаційної інстанції, не мав підстав застосовувати ст. 652 ЦК для розірвання спірної генеральної угоди та кредитних договорів.

Правова позиція про те, що підстав для розірвання кредитних договорів немає, якщо заінтересована сторона не довела наявність одночасно чотирьох умов, визначених ч. 2 ст. 652 ЦК, висловлена у постанові Вищого господарського суду України від 2 грудня 2010 р. у справі № 7/169.

З огляду на викладене Вищий господарський суд України неоднаково застосував норми матеріального права, тому постанову касаційного суду підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд до цього суду.

Керуючись статтями 111¹⁴—111²⁶ ГПК, Верховний Суд України заяву ПАТ в особі його філії у м. Харкові задовольнив: постанову Вищого

господарського суду України від 15 грудня 2010 р. скасував, а справу направив на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 111¹⁶ ГПК.

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна за злочин, передбачений ч. 3 ст. 212 КК України, визнано обґрунтованим, оскільки це діяння було вчинено з корисливих мотивів.

Для інкримінування особі, яка притягається до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 366 КК України, спричинення тяжких наслідків, необхідна наявність прямого, безпосереднього, а не опосередкованого, причинного зв'язку між її протиправними діями і цими наслідками.

Щоб поставити у провину особі спричинення тяжких наслідків, визначення яких дається у п. 4 примітки до ст. 364 КК України, у такий спосіб, як вчинення службового підроблення, необхідно встановити, чи такі наслідки були безпосередньо і причинно пов'язані саме з діями, зазначеними у диспозиції ч. 1 ст. 366 КК України

ПОСТАНОВА

*Верховного Суду України від 19 грудня 2011 р.
(в и т я г)*

Солом'янський районний суд м. Києва вироком від 9 вересня 2010 р. засудив Л. за: ч. 3 ст. 212 КК до позбавлення волі на строк п'ять років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, на строк три роки, без конфіскації майна; ч. 2 ст. 366 КК до позбавлення волі на строк два роки з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, на строк два роки.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК, за сукупністю злочинів, Л. визначено остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим у виді позбавлення волі на строк п'ять років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на строк три роки, без конфіскації майна.

Відповідно до ст. 75 КК Л. звільнено від відбування основного покарання з випробуванням з іспитовим строком два роки з покладенням на нього обов'язків, передбачених пунктами 2—4 ч. 1 ст. 76 цього Кодексу.

Апеляційний суд м. Києва вироком від 3 грудня 2010 р. вирок суду першої інстанції в частині призначення покарання скасував і постановив свій, яким призначив Л. покарання за: ч. 3 ст. 212 КК — п'ять років позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з вико-

нанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на строк три роки, з конфіскацією всього майна; ч. 2 ст. 366 КК — три роки позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на строк два роки шість місяців.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК, за сукупністю злочинів, Л. визначено остаточне покарання — позбавлення волі на строк п'ять років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на строк три роки, з конфіскацією всього майна.

Л. визнано винним у тому, що він, обіймаючи посаду директора приватного підприємства (далі — ПП), як службова особа суб'єкта підприємницької діяльності, на яку покладено відповідальність за організацію бухгалтерського і податкового обліку на підприємстві, повноту нарахування та сплати податків і зборів до державного бюджету, з метою ухилення від сплати податків, умисно включив до податкового кредиту в декларації з податку на додану вартість (далі — ПДВ) за квітень і травень 2008 р. податкові накладні товариства з обмеженою відповідальністю, яке не було платником ПДВ, що фактично призвело до ненадходження до бюджету коштів у загальній сумі 3 млн 454 тис. 379 грн, що є особливо великим розміром.